

SVETLOBA KOT OBJEKT PREDSUBJEKTIVNE ŽELJE

V projektu Tanje Pak gre za *pretakanje svetlobe*, za platoničen spomin v smislu ponotranjenja lepote. Pri tem je bistvena prav funkcija zrcala kot »Spiegelung in Spiegel«, ki ni ponavljanje in vračanje /nekakšne/ nostalgije. Ponavljanje je v zvezi s spominom, ki je določen – omejen – z umetnostno resnico. Takšno stališče ni daleč od romantične predstave umetnine, kajti romantična pozicija umetnika je v zvezi s čisto igro in z zavestjo o izgubi smisla, kar Nietzsche povezuje z »aktivnim nihilizmom«; in to ni le zavest o daljnosežnosti izgube smisla, temveč predvsem uresničevanje te izgube, kot pravi Lyotard v svoji knjigi o pogojih modernizma.

In Tanja Pak podobo nadgradi s psihičnim vživetjem, »Einführung«, in v celoti zanemarja vsako aktualnost in pa historično, tj. časovno, empirično opredeljenost, kot tudi vsakršno abstraktnost, ki ji sodobni teoretiki radi pripišejo sublimnost. Upodobljeni dogodek nikakor ni opisen, saj ni povezan z realnimi spoznanji; pred nami vstajajo materializirane ideje, da snovni svet razpade in se duhovnost uresniči v čistem izžarevanju svetlobe.

Brezšumna in prividna snov kot *pesniški privid* – vizija – se zdaj topi v oblikah, ki nimajo ničesar več opraviti z realnostjo, niti z irealnimi procesi v naši podzavesti, in proizvajajo v nas ugodje, da jih doživljamo kot prapodobne ideelnega sveta, in kot sublimna stanja, ki jih zazna le nótranji pogled opazovalca. To niso le osebne ekspresije, niti simboli, četudi jih doživljamo kot simbolistične projekcije duha; še manj psihologizirana, dramatična izkušnja, ampak edino možno uresničenje idej v prisodobah uprisotene svetlobne točke. Svetlobno sevanje pronica skozi steklo na edino predstavljen način; tako se izgubi razlikovanje med naravno in mentalno /u/podobitvijo, pred nami zablešči *neskončnost* »/s/likovnega ekrana«.

Ta čas, ujet v nečas, »odnosi«, uresničeni na svojstven, nov način, kaže pristop, ki je izviren in le njen; ki preseneti in zapelje. V tej zapeljivosti /la séduction/, na meji metafizike in poezije, ki premaguje vse časovne omejitve, je vrednost Pakinih podob. Lahki bi torej rekli, da je pri njej preteklost že prisotna v prihodnosti, a ta opredelitev ni zadostna; še ni zadostna. V teh podobah v bistvu časa ni oziroma je zdaj zakrit, čas je v *točki nič*, čas je v resnici nič; na njih je trajanje odsotno. In vendarle prisotno na način, ki preseneča. Čas kot napoved iz preteklosti-v-prihodnost je najustreznejši izraz; z njim vsem podobam dalje priokus brezčasja v posebni formi, in v doživetju, ki nas popelje v užitek, ki ni samo posledica estetske zgradbe, temveč »prisluške« smisla njene umetnine: *jouissance* kot *j'ouïs sens*.